

Αρκαδικοί Περιστερώνες

Λιτοί και απέριττοι

Κείμενο - φωτό:
ΣΠΥΡΟΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΣ

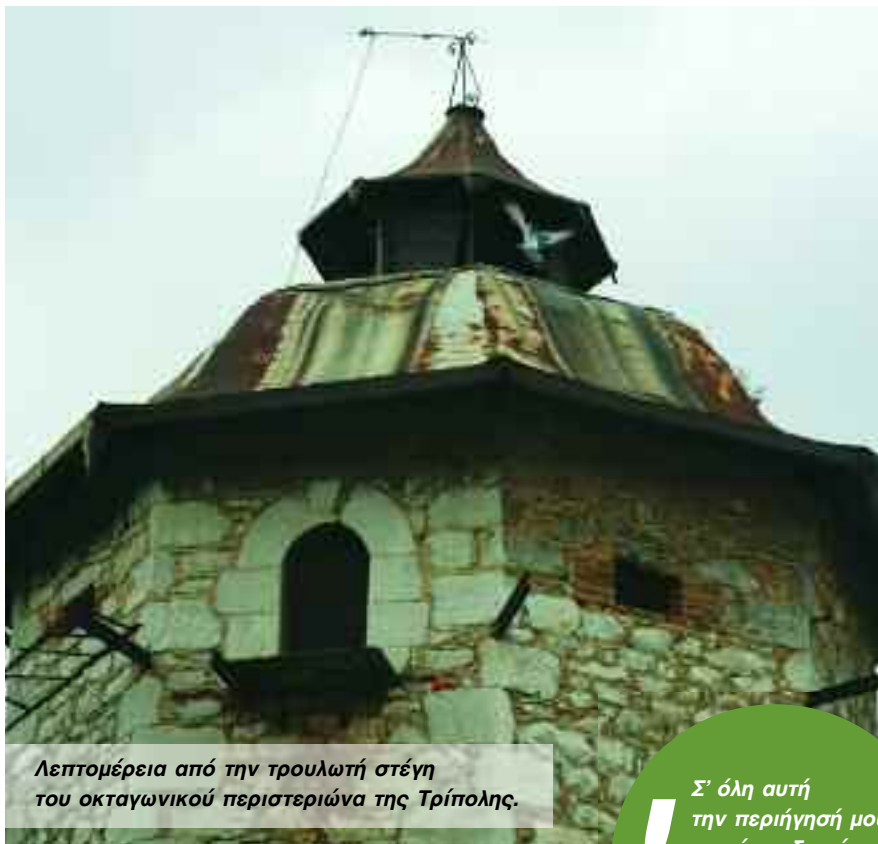
*Οκταγωνικός περιστεριώνας της Τρίπολης
σ' ένα περιβάλλον του παρελθόντος.*

*Στρογγυλός περιστεριώνας
στα πρώτα χιλιόμετρα
του δρόμου Τρίπολης -Σπάρτης.*

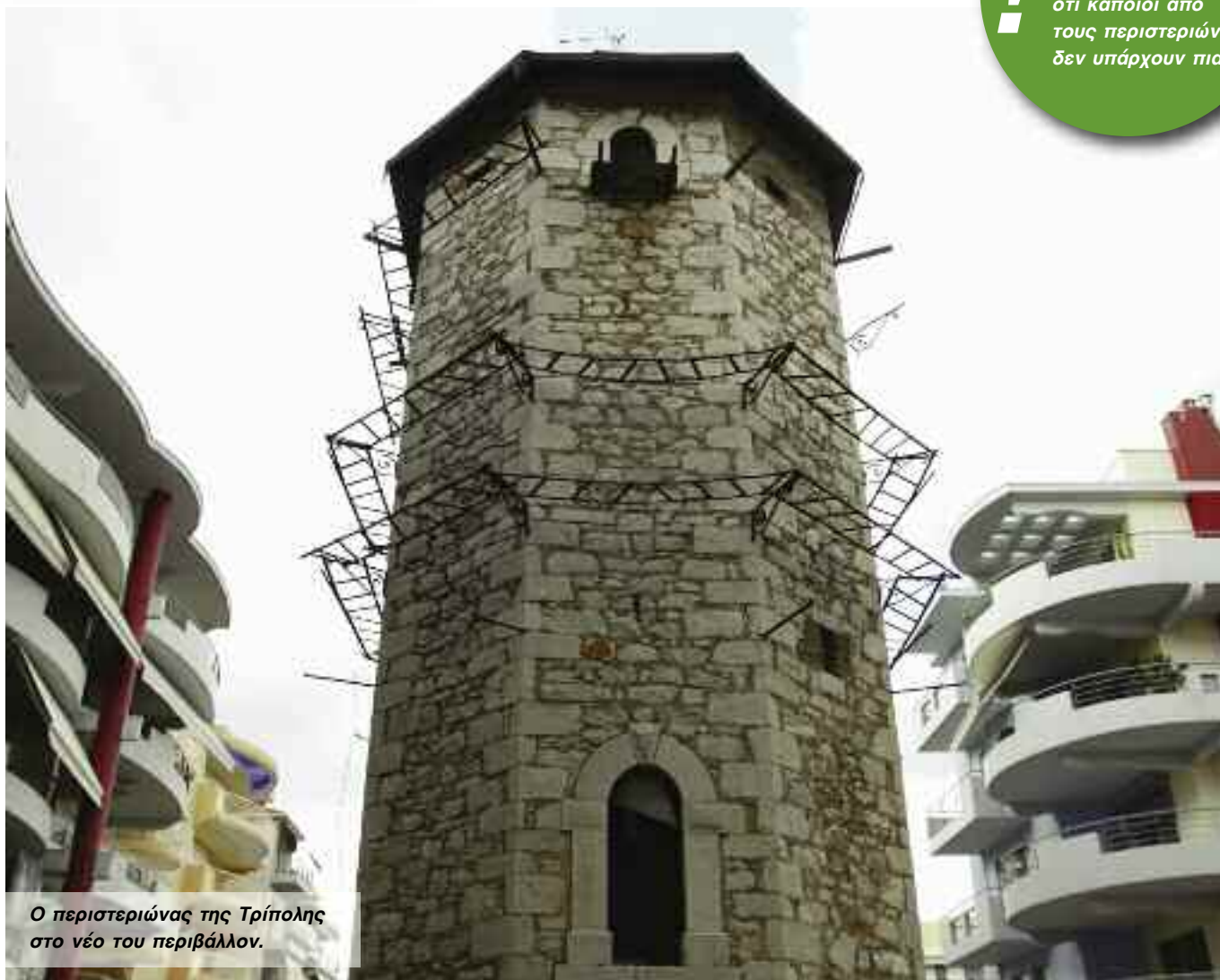
Η δημιουργία μιας φωλιάς περιστεριών στο μπαλκόνι πολυκατοικίας στην Πάτρα, μου 'φερε μνήμες από τους αρκαδικούς περιστεριώνες. Η γνωριμία μου με τα λιτά αυτά κτίσματα έγινε πριν μια δεκαετία, όταν οι επισκέψεις μου στην Αρκαδία ήταν συχνές.

Έτσι ταξίδεψα από Πάτρα μέσω Χαλανδρίτσας στο οροπέδιο της Τρίπολης. Μετά το Λεβίδι ακολουθώντας το δρόμο για Τρίπολη η οδήγηση γίνεται αργή για να ξαναενοτιώσω τους περιστεριώνες. Διάσπαρτοι μέσα στα χωριά, άλλοι δίπλα σε αγροικίες και άλλοι σε εύφορα χωράφια που καλλιεργούνται πατάτες, κηπευτικά και δημητριακά. Οι πρώτες κατασκευές γίνονται τον 19ο αιώνα από πέτρα και ακολουθούν τον 20ο αιώνα κτίσματα από τούβλα καιτσιμέντο. Χωρίς διακόσμηση απλά κατασκευάσματα με κύριο σκοπό την εκτροφή περιστεριών. Εκφράζουν τη λιτότητα της αρκαδικής νοοτροπίας. Οι περισσότεροι περιστεριώνες κτίζονται στα χρόνια 1910-1950. Λόγω των προβλημάτων που είχαν δημιουργηθεί αυτά τα χρόνια σε διάφορες καλλιέργειες που υπήρχαν στην περιοχή, αρκετοί Αρκάδες αποφάσισαν να ασχοληθούν με την εκτροφή περιστεριών. Έτσι νοικοκυριά εκείνης της εποχής ενίσχυσαν τα έσοδά τους από την πώληση των περιστεριών.

Λεπτομέρεια από την τρουλωτή στέγη του οκταγωνικού περιστεριώνα της Τρίπολης.

! Σ' όλη αυτή την περιήγησή μου με πίκρα διαπίστωσα ότι κάποιοι από τους περιστεριώνες δεν υπάρχουν πια.

Ο περιστεριώνας της Τρίπολης στο νέο του περιβάλλον.

*Λιτός περιστεριώνας προς Λεβίδι
με ελάχιστα περιστέρια.*

Μέχρι πριν λίγα χρόνια στο παζάρι της Τρίπολης, που γίνεται κάθε Σάββατο, ανάμεσα στα προϊόντα τους πουλούσαν και περιστέρια. Για τους Τριπολιτσιώτες τα πιτσούνια -μικρά περιστέρια- ήταν ιδιαίτερος και μοναδικός μεζές. Μετά το 1950 οι αγρότες της περιοχής καταπιάνονται με τις καλλιέργειες των μήλων και των αμπελιών και παραμελούν την εκτροφή των περιστεριών. Περιστεριώνες που βρίσκονται μακριά από κατοικημένες περιοχές εγκαταλείπονται και οι φτερωτοί κάτοικοί τους λιγοστεύουν αισθητά. Αυτοί που παρουσιάζουν κινητικότητα είναι μέσα σε καλλιέργειες ή δίπλα σε κατοικίες.

Ανάλογα με τη μορφή κατασκευής τους μπορούμε να τους κατατάξουμε σε ορθογώνιους, σε κυκλικούς και πολυγωνικούς. Ορθογώνιους περιστεριώνες συναντάμε από τη Μαντινεία μέχρι την Τεγέα. Είναι οι περισσότεροι που ορθώνονται μέσα στα χωριά. Το κτίσμα χωρίζεται σε δύο πατώματα. Στο πάνω πάτωμα εξωτερικά διακρίνονται διαζώματα σιδερένια ή ξύλινα που χρησιμεύουν για την προσγείωση ή την απογείωση των περιστεριών. Πάνω από τα διαζώματα μικρές τρύπες σαν παραθυράκια επιτρέπουν να μπεινοβγαίνουν τα περιστέρια στους εσωτερικούς τοίχους που είναι χτισμένες μικρές εσοχές που αποτελούν τις φωλιές τους.

Εδώ κατοικούν ζευγαρωμένα και γεννούν και κλωσούν τα αυγά τους. Η πρόσβαση στο χώρο αυτό γίνεται είτε με εσωτερική σκάλα είτε με ξύλινη σκάλα εξωτερικά. Στο κάτω μέρος του κτίσματος υπάρχει χώρος που χρησιμοποιείται σαν αποθήκη. Μια μικρή πόρτα οδηγεί στο εσωτερικό που φυλάγονται εργαλεία, ζωτροφές αλλά και σακιά με αγροτικά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται να αγκαλιάζει την περιφέρεια του κτίσματος λαμαρίνα, που δεν επιτρέπει να σκαρφαλώνουν οι εχθροί των περιστεριών, όπως ποντικοί, νυφίτσες και κουνάβια.

***Αισθητά έχουν λιγοστέψει οι φτερωτοί κάτοικοι των περιστεριών.
Διακρίνεται η λαμαρίνα που προστατεύει τα περιστέρια από τους εχθρούς τους.***

Περιπλανήσεις

Εντυπωσιακότεροι είναι οι κυκλικοί περιστεριώνες. Ο παλαιότερος από τους τρεις που υπάρχουν βρίσκεται έξω από την Τρίπολη, στην περιοχή της Μαντινείας, στο δρόμο για την ιδιόρρυθμη εκκλησία της Αγίας Φωτεινής. Πάνω στο κτίσμα υπάρχει πλάκα με χρονολογία 1897. Χοντροί πέτρινοι τοίχοι σκεπάζονται από σκεπή με κεραμίδια. Εντυπωσιάστηκα από την αισθητή μείωση των περιστεριών, που ήταν προσγειωμένα πάνω στα κεραμίδια και ρωτώντας την ιδιοκτήτρια του περιστεριώνα έμαθα ότι τα πολλά φυτοφάρμακα που ρίχνονται στις τριγύρω καλλιέργειες και οι κυνηγοί είναι οι κύριοι αίτιοι μείωσης του

πληθυσμού των περιστεριών. Ο δεύτερος κυκλικός βρίσκεται στον Αι-Γιώργη Τριπόλεως και είναι κτισμένος προ του 1940. Καθώς βρισκόμαστε στο δρόμο Τρίπολης-Σπάρτης, στη δεξιά πλευρά του, πίσω από εκθέσεις αυτοκινήτων στέκεται ο τρίτος κυκλικός περιστεριώνας. Νεότερο κτίσμα από τους άλλους, εντυπωσιάζει με την κατάληψή του σε κολόνα ως στήριγμα και βάση του. Άλλοτε ήταν εύκολα ορατός από το δρόμο ανάμεσα σε αμπέλια. Σήμερα δυστυχώς γειτονεύει με αποθήκη εταιρείας λιπαντικών και για να τον εντοπίσει κανείς πρέπει να ψάξει πίσω από τα σύγχρονα κτίρια.

Στην περιοχή της Μαντινείας ο παλαιότερος περιστεριώνας.

Τετραγωνικός αρκαδικός περιστεριώνας.

Ένας από τους τρεις στρογγυλούς περιστεριώνες που υπάρχουν στην Αρκαδία.

Γκρεμισμένος πλινθόκτιστος περιστεριώνας που διακρίνονται οι φωλιές του.

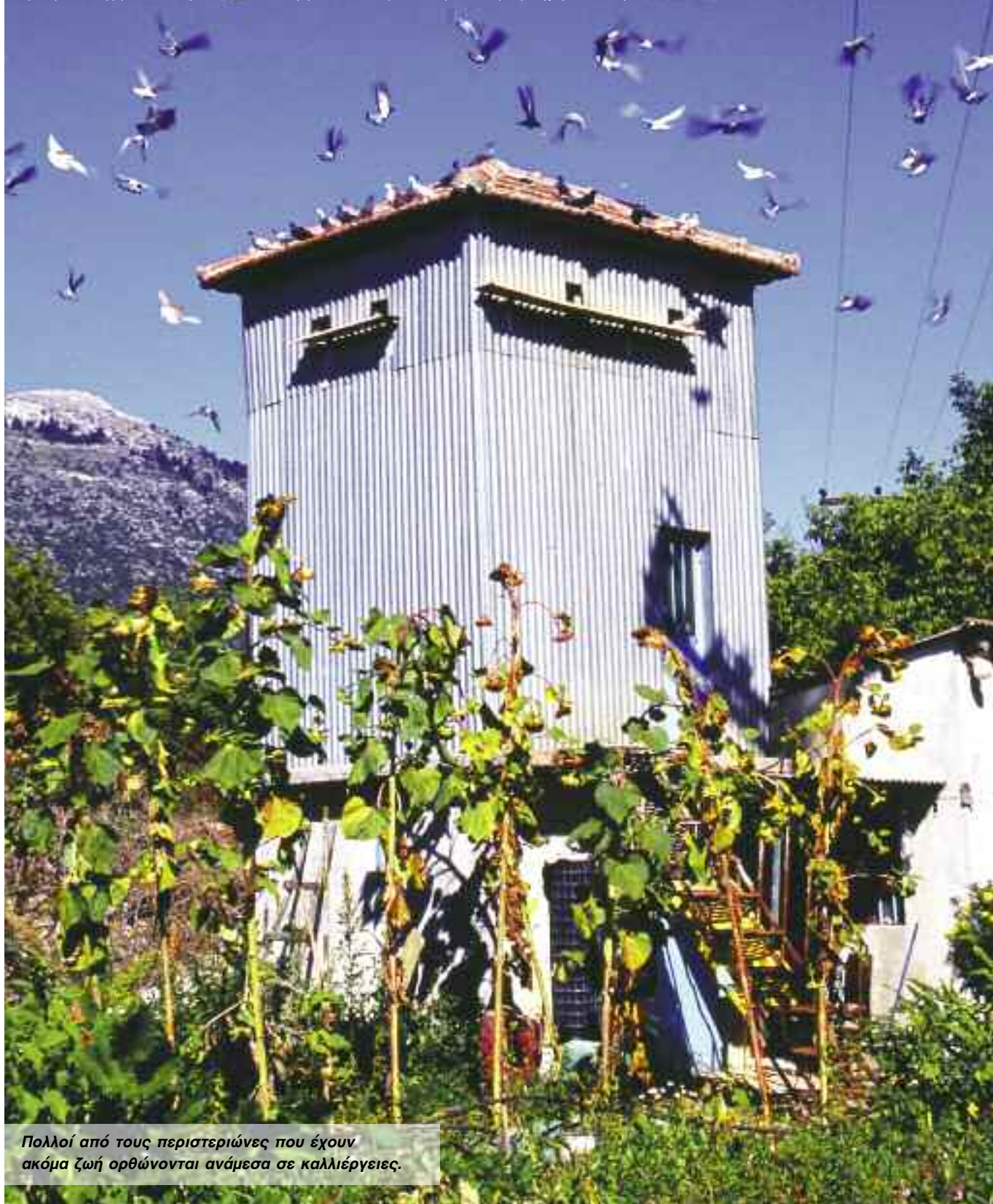

Μνημείο αρχιτεκτονικής αποτελεί ο πολυγωνικός περιστεριώνας της Τρίπολης. Όταν για πρώτη φορά τον βρήκα στη βορειοδυτική πλευρά της πρωτεύουσας της Αρκαδίας ήταν μόνος και έρημος στο κτήμα του Μαυρογιάννη, ανάμεσα σε γκρεμισμένα κτίρια, χόρτα και λάσπες. Σε αυτή την τωρινή επίσκεψή μου αρχικά ταλαιπωρήθηκα να τον εντοπίσω. Τα πάντα γύρω του έχουν αλλάξει. Αδύνατον να τον δεις από τον κεντρικό δρόμο της πόλης και όσους ρώτησα δεν ήξεραν τίποτε γι' αυτό. Μόνο οι γερο-

ντότεροι τον θυμούνται πια. Ρωτώντας λοιπόν τον αντίκρισα. Επιβλητικότητας με το ύψος των 12 μέτρων ανταγωνίζεται τις σύγχρονες πολυώρφες πολυκατοικίες που τον περικλείουν ασφυκτικά. Κατασκευασμένος στις αρχές του περασμένου αιώνα από πελεκητή πέτρα σε σχήμα οκταγώνου έχει συνολική περιφέρεια 16 μέτρα. Από κάποιο ύψος και πάνω ολόγυρα υπάρχουν σιδερένιοι εξώστες για τα περιστέρια. Το κτίσμα καταλήγει σε τρουλωτή στέγη που σκεπάζεται από μεταλλική περιτέχνη επένδυση. Αν

και στολίδι της Τρίπολης δεν δέχεται επισκέπτες και έχει μοναδική συντροφιά του τους λιγοστούς ακόμα φτερωτούς κατοίκους του.

Σ' όλη αυτή την περιήγησή μου με πίκρα διαπίστωσα ότι κάποιοι από τους περιστεριώνας δεν υπάρχουν πια.

Πολλοί από τους περιστεριώνας που έχουν ακόμα ζωή ορθώνονται ανάμεσα σε καλλιέργειες.